

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА

Інформаційно-бібліографічний відділ

**Україна та її природа
в творах нашого Пророка**

**(до 205-річчя від дня народження Т. Г. Шевченка
сценарій літературного вечора)**

Київ, 2019

94(477):82-2

Україна та її природа в творах нашого Пророка / (до 205-річчя від дня народження Т. Г. Шевченка сценарій літературного вечора) / підготували : Л. Полозенко, Л. Сідько. – К. : НУБіП, 2019. – 8 с.

Україна та її природа в творах нашого Пророка

*Свою Україну любіть,
Любіть її...Во время люте,
В останню тяжкую минуту
За неї господа моліть.
(1847 рік, С.- Петербург)*

Людина залишається Людиною в усіх естетичних і духовних вимірах, доти, доки в її серці живе пам'ять про той шматок землі, де вона народилася і виросла. І навіть тоді коли вона живе в іншій місцевості, для неї отой благословенний клаптик рідної Вітчизни залишається святим і недоторканим.

Для наших всіх поколінь, які були, є і будуть таким прикладом є Тарас Шевченко. В 13 років залишив він свій рідний край. Але де б він не був і щоб він не писав, він завжди був з Україною, її природою, з болями свого народу.

Природа України заворожувала Тараса. І ось що він пише в своєму вірші «СОН» в 1844 році, будучи в Петербурзі.

... Летим, дивлюся, аж світає
Край неба палає,
Соловейко в темнім гаї
Сонце зустрічає.
Тихесенько вітер віє
Степи, лани мріють,
Між ярами над степами
Верби зеленіють.
Сади рясні похилились,
Тополі по волі
Стоять собі, мов сторожа,
Розмовляють з полем,
І все то те, вся країна,
Повита красою,
Зеленіє, вмивається
Дрібною росою ...

Та не тільки красу своєї рідної Батьківщини у сні бачить Шевченко а й горе, море сліз:

Он глянь – у тім раї, що ти покидаєш,
Латану свитину з каліки знімають,
З шкурою знімають, бо нічим обуть
Княжат недорослих; а он розпинають
Вдову за подушне, а сина кують,
Єдиного сина, єдину дитину,
Єдину надію! В військо оддають!...

Гортаючи сторінки «Кобзаря» (видання 1985року) можна знайти як багато раз Шевченко пише про Україну, Дніпро, вербу та калину, гаї та діброви, дуб та тополю, явір та яворину, барвінок, садочок, ліс....

Так слово «Україна» ми зустрічаєм 168 раз, гай – 72, а Дніпро – 68
Звертаючись до нащадків він пише:

Любіться брати мої
Україну любіте
І за неї безталанну,
Господа моліте...»
«З того часу в Україні
Жито зеленіє;
Не чуть плачу, ні гармати,
Тільки вітер віє,
Начинає верби в гаї,
А тирсу на полі,
Все замовкло.
Нехай мовить:
Така божа воля.
Тільки часом увечері
Понад Дніпром, гаєм
Ідуть старі гайдамаки,
Ідучи співають...

Садок, садочок – 41

...Чималий у яру ставок
Зелений по горі садок
І верби і тополі
І вітряки на полі...

«Без верби та калини нема України» Цей народний вислів у нас українців, існує досить давно. Тож і Тарас Шевченко нам нагадує про них:

Калину – 32 рази, вербу – 27, долину – 12

Сонце гріє, вітер віє
З поля на долину
Над водою гне з вербою
Червону калину;
На калині одиноке
Гніздечко гойдає, -
А де ж дівся соловейко?
Не питай, не знає...

Про діброву та тополю співається в пісні «По діброві вітер віє» та і в інших творах Шевченко пише про них:

Діброву – 27 раз, тополю – 23

По діброві вітер віє
Гуляє по полю,
Край дороги гне тополю

До самого долу...

Про ліси поет згадує 26 раз

Неначе диво. А кругом
Широколистії тополі
А там і ліс, і ліс і поле,
І сині гори за Дніпром
Сам бог витає над селом ...

В українських піснях дуб завжди був поруч з козаком:

Ой чого ж ти дубе
На яр похилився
Молодий козаче, чого зажурився...
або

Розвивайся, сухий дубе
Завтра мороз буде,
Убирайся козаченьку,
Скоро поход буде...

У Тараса Шевченка також дуб (17 разів) поряд з козаком:

...І яр, і поле і тополі,
І над криницею верба,
Нагнулася, як та журба
Далеко в самотній неволі
Ставок, гребелька і вітряк
З-за гаю крилами махає,
І дуб зелений, мов козак
Із гаю вийшов та гуляє...

Барвінок – одна з найбільш шанованих в Україні рослин. Споконвіку він символізував добрих духів-оберегів.

Багато пісень складено нашими українцями про нього:

...Ох не стелися,
Хрещатий барвінку
Та і по крутій горі...
Гей не втішайтесь,
Злії вороженьки,
Та пригодоньці моїй
Бо моя пригода

Це козацька сила та врода...

У майстерні Шевченка при Академії мистецтв у Петербурзі, на стіні висіли пучечки трав з України: барвінок, рута, полин.

У своїх творах наш поет згадує про барвінок – 14 разів, руту, ряст, полин

...І барвінком і рутою
І рястом квітчає
Весна землю мов дівчину
В зеленому гаї...

...Барвінок цвів і зеленів,
Слався, розтилався;
Та недосвіт перед світом
В садочок укрався.
Потоптав веселі квіти,
Побив... Поморозив...
Шкода того барвіночка
Й недосвіта* шкода!

Багато творів поета стали піснями: «Рече та стогне Дніпр широкий», «Заповіт», «Садок вишневий коло хати» та інші:

Садок вишневий коло хати,
Хрущі над вишнями гудуть,
Плугатарі з плугами йдуть,
Співають ідучи дівчата,
А матері вечерять ждуть...

Все своє зріле життя Шевченко мріяв повернутися жити в Україну, милуватися її гаями та дібровами, вербами над ставками, вишнями у садках, калинами коло криниць, ланами та долинами.

В черговий раз перебуваючи під арештом в Черкасах (1859 рік) він пише вірш «Сестрі» у якому бачить себе у власній господі:

Поставлю хату і кімнату
Посиджу я і похожу,
В своїй маленькій благодаті.
Та в одині-самотині
В садочку буду спочивати...

Та сподіванням Тараса Григоровича не судилося здійснитися. 21 травня 1861 року Канів зустрічав домовину з тілом великого поета, який помер в Петербурзі. Хоч по смерті поета його мрія, написана в 1945 році, здійснилася.

Заповіт

Як умру, то поховайте
Мене на могилі,
Серед степу широкого

На Україні милій,
Щоб лани широкополі
І Дніпро, і кручі
Було видно, було чути,
Як реве ревучий...

Увічливши та змалювавши екологічно здорову картину української природи в поетичному слові, Шевченко передає нам у спадок, щоб берегли, піклувалися про неї, розумно обходилися з її багатствами і передавали майбутнім нащадкам:

Тече вода з-під явора
Яром на долину,
Пишається над водою
Червона калина,
Пишається калинонька,
Явір молодіє,
А кругом їх верболози
Й лози зеленіють...
(Т. Г. Шевченко)

* недосвіт - мороз

